

QO‘RIQLASH BO‘LINMALARINI JAMOAT TARTIBINI SAQLASHGA JALB ETISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘NALISHLARI

Jamoat xafvsizligi universiteti kursanti

Vohidjonov Otabek Vohidjon o‘g‘li

Annotatsiya: Mazkur maqolada qo‘riqlash bo‘linmalarini jamoat tartibini saqlashga jalb etish samaradorligini oshirishning huquqiy, tashkiliy va ilmiy-amaliy yo‘nalishlari yoritiladi. Unda huquqiy aniqlikni kuchaytirish, institutlararo hamkorlikni mustahkamlash, axborot almashuvini raqamlashtirish, kasbiy tayyorgarlikni takomillashtirish va xizmat faoliyatini baholash mezonlarini qayta ko‘rib chiqish masalalari tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: samaradorlik, huquqiy aniqlik, hamkorlik, raqamlashtirish, qo‘riqlash xizmati, jamoat tartibi, profilaktika.

Abstract: The article discusses legal, organizational and practical directions for improving the effectiveness of involving security units in public order maintenance. It analyzes strengthening legal certainty, inter-agency cooperation, digital information exchange, professional training, and the development of performance evaluation criteria.

Keywords: effectiveness, legal certainty, cooperation, digitalization, security service, public order, prevention.

Birinchi ustuvor yo‘nalish — huquqiy aniqlikni kuchaytirishdir. Qo‘riqlash bo‘linmalarining vazifalari, vakolatlari va cheklovlari qonun, nizom, yo‘riqnoma va xizmat algoritmlarida oddiy, tushunarli va bir xil talqin qilinadigan shaklda ifodalanishi lozim. Xodim o‘zining nima qila olishi va nima qila olmasligini aniq bilsa, xizmat jarayonida qonuniylik ta‘minlanadi.

Huquqiy aniqlikni kuchaytirish faqat yangi norma kiritish orqali emas, balki mavjud normalarni amaliyotga moslashtirish, idoraviy hujjatlarni tizimlashtirish va xodimlar uchun amaliy qo‘llanmalar tayyorlash orqali ham amalga oshiriladi. Masalan, “huquqbuzarlik alomati aniqlanganda qo‘riqlash xodimining harakat tartibi” bo‘yicha yagona algoritm barcha obyektlarda qo‘llanishi mumkin.

Ikkinchi yoʻnalish — institutlararo hamkorlikni mustahkamlashdir. Ichki ishlar organlari va qoʻriqlash boʻlinmalari oʻrtasida hamkorlik rejalari, masʼullar roʻyxati, aloqa kanallari va xabar berish tartibi oldindan belgilangan boʻlsa, xizmat jarayonida noaniqlik kamayadi. Ayniqsa, ommaviy tadbirlar, savdo markazlari, transport obyektlari va ijtimoiy ahamiyatga ega joylarda bunday hamkorlik juda muhim.

Uchinchi yoʻnalish — axborot almashuvini raqamlashtirishdir. Jamoat tartibini saqlashda tezkor axborot katta ahamiyatga ega. Qoʻriqlash xodimi tomonidan aniqlangan shubhali holat yoki huquqbuzarlik alomati qisqa vaqt ichida ichki ishlar organlariga yetkazilishi lozim. Raqamli xabar berish shakllari, yagona elektron jurnal, mobil ilova yoki tezkor aloqa kanallari bunday jarayonni yengillashtiradi.

Raqamlashtirishning afzalligi shundaki, u axborotning kechikishini kamaytiradi, xabar berilgan holatlarni hujjatlashtiradi, masʼul xodimlarning harakatini nazorat qilish imkonini beradi va keyingi tahlil uchun maʼlumotlar bazasini shakllantiradi. Bu esa xizmatni rejalashtirishda ilmiy-tahliliy yondashuvni kuchaytiradi.

Toʻrtinchi yoʻnalish — qoʻriqlash xodimlarining kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishdir. Jamoat tartibini saqlashga jalb etilgan xodim nafaqat jismoniy tayyorgarlikka, balki huquqiy bilim, muloqot madaniyati, psixologik barqarorlik, favqulodda vaziyatda toʻgʻri qaror qabul qilish koʻnikmasiga ham ega boʻlishi kerak. Ayniqsa, fuqarolar bilan muloqotda xushmuomalalik va qonuniy talabni toʻgʻri qoʻyish muhimdir.

Beshinchi yoʻnalish — xizmat faoliyatini baholash mezonlarini takomillashtirishdir. Qoʻriqlash boʻlinmalari faoliyatini faqat postda turish va obyektning tark etmaslik bilan baholash yetarli emas. Baholash tizimida huquqbuzarliklarning oldini olishga qoʻshilgan hissa, axborot berish tezligi, xizmat intizomi, fuqarolardan tushgan murojaatlar, konfliktli holatlarni tinch yoʻl bilan hal etish va ichki ishlar organlari bilan hamkorlik sifati hisobga olinishi kerak.

Oltinchi yoʻnalish — tahliliy rejalashtirishni joriy etishdir. Qoʻriqlash boʻlinmalari tomonidan toʻplangan maʼlumotlar muntazam oʻrganilib, qaysi hududda, qaysi vaqtda,

qanday xavf omillari ko‘proq uchrashi aniqlanishi lozim. Bu ma’lumotlar asosida xizmat postlari, patrullik yo‘nalishlari va xodimlar sonini oqilona taqsimlash mumkin.

Yettinchi yo‘nalish — ommaviy tadbirlarda qo‘riqlash bo‘linmalarining rolini standartlashtirishdir. Har bir tadbir oldidan xavf tahlili, kirish-chiqish nazorati, evakuatsiya yo‘nalishlari, ichki ishlar organlari bilan aloqa tartibi va fuqarolar oqimini boshqarish sxemasi ishlab chiqilishi kerak. Bunday rejalashtirish favqulodda vaziyatlarda tezkor va qonuniy harakat qilish imkonini beradi.

Sakkizinchi yo‘nalish — jamoatchilik ishonchini oshirishdir. Qo‘riqlash xodimi fuqarolar bilan eng ko‘p yuzma-yuz keladigan xizmat vakillaridan biridir. Uning tashqi ko‘rinishi, muomala madaniyati, qonuniy talabi va xolisligi fuqarolarning xavfsizlik tizimiga bo‘lgan ishonchini shakllantiradi. Shu sababli qo‘riqlash bo‘linmalarining faoliyati ochiqlik, qonuniylik va inson sha’nini hurmat qilish tamoyillariga asoslanishi lozim.

Takomillashtirish modeli quyidagilardan iborat:

Qo‘riqlash bo‘linmalarini jamoat tartibini saqlashga jalb etish samaradorligini oshirish uchun quyidagi besh bosqichli modelni taklif etish mumkin:

1-bosqich: huquqiy maqom va vakolatlarni aniq belgilash;

2-bosqich: ichki ishlar organlari bilan axborot almashuvining yagona tartibini joriy etish;

3-bosqich: xizmat xodimlari uchun huquqiy, psixologik va amaliy tayyorgarlik tizimini kuchaytirish;

4-bosqich: xizmat faoliyatini raqamli monitoring va tahliliy rejalashtirish asosida tashkil etish;

5-bosqich: natijadorlikni profilaktika, qonuniylik va fuqarolar ishonchi mezonlari asosida baholash.

Qo‘riqlash bo‘linmalarini jamoat tartibini saqlashga jalb etish samaradorligini oshirish ko‘p yo‘nalishli jarayon bo‘lib, u huquqiy, tashkiliy, texnologik va kadrlar bilan

bog‘liq choralarni birgalikda amalga oshirishni talab qiladi. Samaradorlikning asosiy sharti — qo‘riqlash bo‘linmalarining yordamchi rolini saqlagan holda, ularning profilaktik salohiyatidan to‘liq foydalanishdir.

Maqolada keltirilgan takliflar qo‘riqlash bo‘linmalari faoliyatini qonuniy, tezkor va tizimli tashkil etishga xizmat qiladi. Huquqiy aniqlik, raqamli axborot almashuvi, kasbiy tayyorgarlik, tahliliy rejalashtirish va fuqarolar bilan muloqot madaniyatining kuchaytirilishi jamoat tartibini saqlash tizimining barqarorligini oshiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: O‘zbekiston Respublikasi qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi.
2. O‘zbekiston Respublikasining “Qo‘riqlash faoliyati to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, amaldagi tahrir.
3. O‘zbekiston Respublikasining “Ichki ishlar organlari to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, amaldagi tahrir.
4. O‘zbekiston Respublikasining Ma’muriy javobgarlik to‘g‘risidagi kodeksi. – Toshkent, amaldagi tahrir.
5. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta’minlash – taraqqiyot va farovonlik garovi. – Toshkent: O‘zbekiston, 2017.
6. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O‘zbekiston, 2021.
7. Административное право Республики Узбекистан: учебник / под ред. Б.Т. Халилова. – Ташкент: ТГЮУ, 2020.
8. Qo‘riqlash xizmati faoliyatining huquqiy asoslari: o‘quv qo‘llanma. – Toshkent: IIV Akademiyasi nashriyoti, 2021.